

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 316.627

DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2019/5-1/6>

І. Клименко, канд. психол. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
ORCID iD 0000-0003-4539-1087

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ У ПІДЛІТКІВ
ГОТОВНОСТІ ДО БЛАГОДІЙНОСТІ

Присвячено дослідженню психологічних чинників формування у старших школярів готовності до благодійної діяльності. Проаналізовано основні мотиви благодійності, наслідки просоціальної діяльності для підлітків, чинники та механізми формування готовності до благодійної діяльності. Виявлено взаємозв'язок готовності до благодійності з рівнем залученості та досвідом відповідної діяльності, особистісними характеристиками підлітків, зокрема проявами емпатії, альтруїзму та ціннісними орієнтирами, впливом родини та педагогічного середовища.

Ключові слова: благодійна діяльність, підлітки, мотивація благодійності, детермінанти благодійності, психологічна готовність.

Постановка проблеми. Революція гідності, переорієнтація держави на європейські стандарти, а також військовий конфлікт на сході України виступили стимулами у формуванні нового громадянського суспільства. Із 2014 року рейтинг України у Світовому рейтингу благодійності Charities Aid Foundation стабільно зростає. У 2018 році Україна посіла в рейтингу 81 місце, випередивши Польщу, Естонію, Росію і Грузію. Загалом із 2010-го країна піднялась у рейтингу на 69 позицій. Утім окремі показники, зокрема індивідуальна благодійність, при цьому знижуються. За даними загальнонаціональних досліджень, проведених Фондом "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва спільно із соціологічною службою Центру Разумкова 47 % опитуваних у 2015 році надавали грошову чи матеріальну допомогу конкретним людям чи організаціям. Цей показник становив 42 % у 2016 році, 41 % – у 2017 р., 38,5 % – у 2018 р. Даний вид соціальної активності є найменш характерним для наймолодшої вікової когорти, що може завадити стабілізації тенденцій розвитку благодійності останніх років [1]. Саме тому важливим є дослідження психологічних чинників, які можуть вплинути на особистісну мотивацію та безпосередню готовність до благодійності учнівської молоді, що може сприяти ширшому залученню підлітків до соціальних програм і проектів і створити умови для формування у них сталої позитивної установки та здійснення такої діяльності в майбутньому.

Аналіз останніх даних і публікацій. У науковій літературі існує кілька підходів до аналізу феномена благодійності. Філософський підхід у змісті благодійності підкреслює такі аспекти, як любов до людей, милосердя, прагнення робити добро. Економічний підхід трактує благодійність як специфічну форму обміну, що відбувається на ринку соціальних послуг. Соціально-психологічний підхід розглядає благодійність як суспільну діяльність, спрямовану на реалізацію життєво важливих потреб і мотивів, елемент соціальної взаємодії [2; 41].

Дослідження просоціальної активності (волонтерство, благодійна діяльність, громадська та соціальна активність) підлітків в останні роки зосереджуються на декількох аспектах: наслідки залучення учнівської молоді до соціальних ініціатив, відповідна мотивація, чинники та механізми, що стимулюють благодійність учнів.

Позитивні впливи соціальної активності молоді на її академічну успішність, психосоціальний та соціально-політичний розвиток досліджували Б. Чрістенс та Б. Кіршнер (2011); К. Стробел, Дж. Осберг та Мак М. Лауглін (2006); Р. Уотс, К. Гуессоус (2006). Дослідження Дж. Піліавін та Е. Сієгл (2015) свідчать, що позитивні ефекти для

підлітків і студентів коледжу включають уникнення проблемної поведінки та переживань, уживання алкоголю та наркотиків, правопорушень, поганих оцінок та відмови від школи. Волонтери-підлітки також розвивають позитивні звички до соціальної відповідальності й швидше за все будуть задіяні у своїх громадах [3].

Патриція Баллард (2016) з колегами встановила, що участь підлітків у громадському активізмі пов'язана з можливістю подолання стресу, цілеспрямованістю та ідентичністю, соціальним капіталом і взаємозв'язками з іншими [4]. Аналіз даних лонгitudного дослідження (9 471 осіб), здійснений П. Баллард, Л. Хойт і М. Пачуцькі (2019), продемонстрував, що громадянське залучення у період пізнього юнацтва позитивно корелює із соціально-економічним статусом і подальшою здоровою поведінкою та психічним здоров'ям у дорослому віці [5].

На думку вітчизняних фахівців, участь у добровільній діяльності дає школярам змогу реалізувати свої актуальні потреби щодо самовизначення і самореалізації в малій групі, відчувати не тільки комфорт узгодженої командної, колективної діяльності, а й виявити власну ініціативу та активність, утвердитись у своїй компетентності, підвищити власну самооцінку і заслужити авторитет, набути позитивного досвіду соціальної взаємодії [6; 10].

Дослідженням чинників і мотивації соціальної активності молоді, зокрема благодійництва та волонтерства, займалися З. П. Бондаренко (2008), Н. А. Вайнілович (2010), А. М. Львовичкіна (2014), Т. Л. Лях (2010), В. А. Поліщук (2013), А. Омото та М. Снайдер (2009), Н. Піарс та Н. Ларсон (2010), Лупінг' Ву (2011), Р. Опоку (2012) та ін. Мотиви благодійності найчастіше пов'язують з моральними настановами (духовні цінності, норми моралі); громадянськими мотивами (бажання поліпшити соціальну ситуацію в країні, бути гідним членом суспільства); емпатійними реакціями (симпатія до нужденних, жаль, співчуття). Соціально-психологічні мотиви можуть пов'язуватися із соціально схвальною поведінкою або бажанням самоствердитися, досягти визнання, слідувати моді чи підтвердити соціальний статус [2; 42]. Саме соціальний компонент мотивації є домінуючим для учнівської молоді.

Об'єктивними чинниками, що зумовлюють розвиток просоціальної активності учнівської молоді, є родина, навчально-виховне середовище та групи членства. Так, позитивний вплив родини продемонстровано в дослідженні Марка Оттоні-Вільгельма, Давида Естелла та Нелі Пердье, яке показало, що не тільки приклад батьків, а навіть прості розмови про благодійність у родині підвищують грошову віддачу в благодійництві та добровільчу поведінку підлітків [7].

Натаніель Фернандез, Сара Сніткер і Беньямін Нолтберґ, досліджуючи участь підлітків у благодійних спортивних заходах, виявили, що активом для розвитку щедрості та схильності до благодійності при цьому є: залучення до значимих справ, які впровадять організатори благодійних заходів; можливість позитивної ідентичності з тими, хто робить великодушні справи; групові норми, пов'язані зі щедрою поведінкою; вироблення позитивних емоцій, а також дія в ситуаціях, що супроводжуються дисонансом, який може бути зменшений завдяки підвищеній прихильності до щедрості [8].

Нікі Піарс і Рід Ларсон проаналізували динаміку мотивації підлітків за різних рівней залученості до просоціальних проєктів. За низького рівня залученості учнівська молодь може бути вмотивована загальною атмосферою проєкту. Значну роль на початкових етапах для підлітків можуть відігравати персональні якості лідера або керівника проєкту та симпатії (прагнення ідентифікації) з групою залучених однолітків. Більша залученість корелює з відчуттям важливості покладеної місії, реальності змін, власної зацікавленості. Високий рівень залученості передбачає перехід від пасивних до активних ролей, готовність брати на себе відповідальність [9].

Г. К. Юрчинська та О. В. Круцюк запропонували узагальнену схему детермінант благодійної, зокрема волонтерської діяльності, яка включає блок зовнішніх чинників (соціокультурне середовище, характеристики об'єкта допомоги, соціально-психологічні чинники) та особистісних чинників (особистісні, вольові, потребомотиваційні) [10; 202]. Баланс зовнішніх та особистісних чинників є основою для стабільної довготривалої благодійної діяльності, спроможності молоді людини до духовно-моральної поведінки у відповідь на вплив зовнішніх і внутрішніх обставин, її внутрішньої узгодженості в ситуаціях соціальної взаємодії.

Актуальним завданням є аналіз механізмів і чинників, що призводять до підвищення рівня залученості і формування у молоді сталої готовності до благодійності як стійкої установки, яка спирається на певний потенціал особистості, а також умов середовища та чинників впливу, які можуть сприяти формуванню такої готовності.

Метою статті є дослідження впливу особистісних, педагогічних і соціально-психологічних чинників на формування готовності молоді до благодійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Для дослідження психологічних чинників формування готовності молоді до благодійної діяльності нами спільно з Т. Л. Деркачем було проведено емпіричне дослідження, що мало на меті охарактеризувати специфіку залучення молоді до благодійності та роль окремих детермінант, що впливають на її формування. Вибірку дослідження становили 92 особи віком 15–16 років, які були учнями 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів м. Білої Церкви. Для дослідження ролі педагогічного впливу порівнювалися групи учнів загальноосвітньої школи № 16 і Білоцерківського навчально-виховного об'єднання "Ліцей – Мала академія наук" (попередні інтерв'ю з учасниками дослідження показали, що в ліцеї, на відміну від школи, ведеться системна виховна та просвітницька робота, заохочується соціальні ініціативи учнів, проводяться благодійні заходи). Для дослідження особистісних чинників, пов'язаних з готовністю до здійснення благодійної діяльності, були використані "Методика діагностики самооцінки мотивації схвалення" (Д. Марлоу, Д. Краун), опитувальник "Мотивація допомоги" (С. К. Нартова-Бочавер), методика "Діагностика особистісної установки "Альтруїзм-егоїзм" (Н. П.Фетіскін, В. В. Козлов і Г. М. Мануйлова), методика діагностики рівня емпатійних здібностей (В. В. Бойко), "Ціннісний опитувальник"

(Ш. Шварц). Для виявлення рівня соціального залучення та досвіду благодійності як об'єктивних чинників готовності до благодійності використовувалася авторська анкета.

Інтегральні показники рівня залученості та досвіду та мотиваційна структура особистості дозволили нам виокремити групи учнів з різним ступенем готовності до благодійної діяльності. Ми визначили, що більше 50 % респондентів характеризуються середнім і високим рівнем залученості до благодійної діяльності та сформованою мотивацією допомоги (сер. =1,13; від 0 до 2). При цьому графік нормального розподілу та кількісного розподілу показав невелике зміщення піку в бік високої залученості, а порівняння показників учнів різних навчальних закладів виявилось майже ідентичним (сер. ліц = 1,14; сер. школ = 1,13). Учні з високим рівнем готовності до благодійної діяльності систематично беруть участь у соціальних і благодійних проєктах, здійснюють певні пожертви, усвідомлюють суспільну значущість такої діяльності, проявляють ініціативність, беруть на себе певну відповідальність, отримують від просоціальної діяльності задоволення, для них характерна полімотивованість (індивідуальні та соціальні мотиви).

У ході кореляційного аналізу за Пірсоном було виявлено значущий зв'язок готовності до благодійної діяльності з особистісними особливостями учнів (0,406; знч. = 0,000), при цьому готовність має найсильніший зв'язок з альтруїзмом (0,710; знч. = 0,000), а от рівень розвитку емпатії у всієї вибірки суттєво не впливає на готовність до благодійності.

Низка закономірностей, що можуть бути пов'язані з педагогічним впливом, була виокремлена нами при порівнянні двох груп старшокласників (із загальноосвітньої школи та престижного ліцею). У першій групі досліджуваних (ліцей) на основі кореляційного аналізу спостерігаються значущі зв'язки готовності до благодійної діяльності з такими характеристиками, як альтруїзм (0,873; знч. = 0,000) та емпатія (0,404; знч. = 0,005). Розвиток творчого потенціалу та емоційного інтелекту учнівської молоді, які закладено в основу виховної програми ліцею, могли сприяти розвитку цих показників. Причому значущими у ліцеїстів є такі компоненти емпатії, як інтуїтивний канал (0,654; знч. = 0,000), проникна здатність в емпатії (0,435; знч. = 0,002) та ідентифікація (0,396; знч. = 0,006). Останні два показники тісно пов'язані із соціальним оточенням, щирістю та відкритістю стосунків, налаштованістю на взаємодію. У другій групі досліджуваних (школа) на основі кореляційного аналізу спостерігаються значущі зв'язки готовності до благодійної діяльності тільки з альтруїзмом (0,525; знч. = 0,000). При цьому раціональний канал емпатії має лише негативний зв'язок з готовністю до благодійності (–0,360; знч. = 0,014).

Кореляційний аналіз за Пірсоном продемонстрував значущий зв'язок між частотою благодійних пожертвувань та актуальним рівнем залучення, зокрема отриманням емоційного задоволення від альтруїстичного вчинку. Ця кореляція проявляється як у ліцеїстів (0,413; знч. = 0,004), так і у школярів (0,399; знч. = 0,006). Таким чином, частота пожертвувань у досвіді учнів може визначати актуальну готовність допомагати. Тобто учні, які надали матеріальну чи гуманітарну допомогу іншим, переживають позитивні емоції, починають краще думати про себе і надалі виявляють вищу готовність до благодійності. Частота благодійних пожертв пов'язана і з установкою учнів на альтруїзм (0,284; знч. = 0,006), що підкреслює роль роботи з установкою на допомогу іншим у виховних програмах для молоді.

Цікаво, що відповідний взаємозв'язок між показниками мотивації допомоги і позитивними реакціями (емоційне задоволення, зацікавленість, відчуття влас-

ної значимості тощо) та частотою участі у волонтерській діяльності не простежується. Цей факт, імовірно, указує, на значну кількість заходів, у яких учні беруть участь під тиском зовнішніх стимулів (зобов'язання, указівки вчителів, участь у планових заходах тощо).

При аналізі взаємозв'язку готовності до здійснення благодійної діяльності та мотиваційних і ціннісних настанов нами були виявлені значущі зв'язки між готовністю до благодійної діяльності та високим пріоритетом таких цінностей, як конформність (0,251; знч. = 0,016), універсалізм (0,211; знч. = 0,044) і доброта (0,608; знч. = 0,000), а також низьким пріоритетом цінностей самостійності (-0,474; знч. = 0,000), досягнення (-0,220; знч. = 0,035) та влади (-0,442; знч. = 0,000). Зв'язок готовності до благодійної діяльності з пріоритетами цінностей доброти та низьким пріоритетом цінностей влади і самостійності характеризує обидві групи досліджуваних, тому їх можна віднести до розряду базових для учнів готових до благодійності.

У групі ліцеїстів вищим виявився пріоритет у цінності стимуляції (знч. = 0,021), а у школярів порівняно вищим є пріоритет цінностей традиції (знч. = 0,013) та безпеки (знч. = 0,000). Відмінності виявлено у кореляціях із цінностями досягнення, універсалізму та конформності. Для групи вибірки ліцеїстів цінність, яка обумовлює їхню готовність до участі в благодійності, – це універсалізм (0,294; знч. = 0,047) як розуміння, терпимість, прагнення захисту добробуту всіх людей і природи при характерному зниженні прагнення досягнень (-0,384; знч. = 0,008) як особистої успіху відповідно до соціальних стандартів. А для групи школярів на готовність до благодійності впливає передусім цінність конформності (0,361; знч. = 0,014) як стримування дій і мотивів, які можуть зашкодити іншим і не відповідають соціальним очікуванням.

Пропагування цінностей сталого розвитку (sustainable development), соціального розвитку та толерантності у програмі виховної роботи ліцею разом із заохоченням участі у соціальних проєктах дозволило учням отримати досвід благодійності для подальшої готовності до такої активності. При цьому така активність не потребує схвалення. Натомість у групі школярів значущим є зв'язок готовності до благодійної діяльності та конформності. У даній особливості простежується вплив традиційного стилю виховання з орієнтацією на чіткі групові норми та очікування (слухняність, самодисципліна, ввічливість, повага до батьків і старших). Готові до благодійності учні з високою конформністю – це "правильні" учні або "відмінники в усьому", які завжди слідує вимогам батьків та учителів. Недоліком такого роду готовності є домінування зовнішніх мотивів.

Ми також проаналізували взаємозв'язок готовності до здійснення благодійної діяльності із залученням учнів до просоціальної активності в різних типах середовищ: сім'я, друзі, навчальний заклад (учителі та однокласники), позакласні заклади (гуртки, клуби, секції), громадські або політичні організації та релігійні організації. Учні ліцею з високим рівнем готовності до благодійності зазначили, що найчастіше беруть участь у благодійності саме разом із сім'єю (0,392; знч. = 0,007), учителями та однокласниками (0,308; знч. = 0,038), у позакласних закладах (0,371; знч. = 0,011), а також у складі релігійних організацій (0,297; знч. = 0,045). Натомість учні школи з високим рівнем готовності до здійснення благодійної діяльності зазвичай роблять це із сім'єю (0,371; знч. = 0,011) та ніколи не займаються благодійністю із членами релігійних організацій (-0,384; знч. = 0,008). Таким чином, продемонстровано надзвичайну роль моделей поведінки та батьківського заохо-

чення до благодійної діяльності для подальшої просоціальної активності учнівської молоді.

Утім роль педагогічного чинника теж є незаперечною. У ліцеїстів з високим рівнем готовності до благодійної діяльності саме навчальний заклад був першим місцем, де вони випробували свої сили як волонтери, благодійники чи активісти. Показник високої соціальної залученості тісно корелює в таких учнів з участю у шкільній просоціальній активності (0,478; знч. = 0,001). Роль моральної підтримки оточення авторитетних дорослих та однолітків має вирішальне для них значення і сприяє формуванню позитивної установки на благодійну діяльність.

Однофакторний дисперсійний аналіз за критерієм участі в благодійності разом з учителями та однокласниками показав, що участь у благодійності в школі має статистично значущий вплив на залучення в таких сферах, як сім'я (знч. = 0,007), друзі (0,000), гуртки, клуби, секції (знч. = 0,001), громадські чи політичні організації (знч. = 0,009). Спочатку учні випробовують свої сили в межах навчальної діяльності з активним залученням членів сім'ї молодих людей, потім це переходить у простір позакласної роботи чи громадських організацій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволило виокремити ряд особистісних і соціально-психологічних чинників, що впливають на формування готовності підлітків до здійснення благодійної діяльності. Вагомими особистісними характеристиками, що обумовлюють готовність учнів до благодійництва, є альтруїзм і розвинута емпатія, пріоритетність цінностей доброти та універсалізму. Такі підлітки не лише систематично займаються благодійною діяльністю, а й виявляють при цьому високий рівень залученості (самостійність, ініціативність, здатність отримувати позитивні емоції від такої діяльності), а також полівмотивованість. Основними осередками для формування готовності до благодійності в підлітковому віці є родина та шкільне середовище.

Особливої уваги при подальших дослідженнях вимагає специфіка мотивації та стимулювання учнів з неформованою готовністю до благодійної діяльності. Відсутність позитивних моделей подібної поведінки в родині переважає всю відповідальність щодо залучення та мотивації таких підлітків на педагогічне середовище. При цьому, як показують проаналізовані дослідження, механічне залучення до шкільних акцій та проєктів не даватиме належного результату. Ідеться про розробку комплексних програм, що передбачала б одночасний розвиток певних особистісних якостей та компетентності з поступальним залученням до просоціальної активності.

Список використаних джерел

1. Громадська активність громадян України: загальнонаціональне дослідження // Фонд "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/gromadska-aktivnist-gromadyan-ukraini>
2. Клименко І. В. Психологічні особливості сприймання звернень про благодійну матеріально-технічну допомогу / І. В. Клименко, У. М. Качор // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки, 2015. – № 2(27). – С. 40–46.
3. Piliavin J.A. Health and Well-being Consequences of Formal Volunteering / J. A. Piliavin, E. Siegl // The Oxford Handbook of Prosocial Behavior, 2015. – Vol. 1. – P. 450–464.
4. Ballard P. J. Implications of Youth Activism for Health and Well-Being / P. (Jahromi) Ballard, E. J. Ozer // Contemporary Youth Activism: Advancing Social Justice in the United States, – Praeger, 2016. – 433 p. – Url: https://www.researchgate.net/publication/303895913_Implications_of_Youth_Activism_for_Health_and_Well-Being
5. Ballard P. J. Impacts of Adolescent and Young Adult Civic Engagement on Health and Socioeconomic Status in Adulthood / P. J. Ballard, L. T. Hoyt, M. C. Pachucki // Child Development, 2019. – Vol. 90, Issue 4. – P. 1138–1154.

6. Добродійна діяльність школярів : методичні рекомендації / Т. Ф. Алексєєнко, А. П. Данилова, А. І. Конончук, Т. Ю. Куниця / за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2015. – 104 с.

7. Ottoni-Wilhelm M. Role-modeling and conversations about giving in the socialization of adolescent charitable giving and volunteering / M. Ottoni-Wilhelm, D. B. Estell, N. H. Perdue // Journal of Adolescence, 2014. – Vol. 37, Issue 1. – P. 53–66.

8. Fernandez N. A. Charitable Sporting Events as a Context for Building Adolescent Generosity: Examining the Role of Religiousness and Spirituality / N. A. Fernandez, S. A. Schnitker, B. J. Houlberg // Religions, 2016. – 7(3), 35.

9. Pearce N.J. How Teens Become Engaged in Youth Development Programs: The Process of Motivational Change in a Civic Activism Organization / N. J. Pearce, R. W. Larson // Applied Developmental Science, 2006. – Vol. 10. – № 3. – P. 121–131.

10. Юрчинська Г. К. Волонтерська діяльність: сутність і психологічні детермінанти / Г. К. Юрчинська, О. В. Круцюк // Укр. психол. журн., 2017. – № 2 (4). – С. 188–204

References

1. Ghromadsjka aktyvnistj ghromadjan Ukrajiny: zagaljnnonacionaljne doslidzhennja [Elektronnyj resurs] // Fond "Demokratychni initsiatyvy" imeni Iljka Kucheriva, 2018. – Url: <https://dif.org.ua/article/gromadska-aktivnist-gromadyan-ukraini>

2. Klymenko I.V., Kachor U.M. Psykhologhichni osoblyvosti sprjymannja zvernenj pro blaghodijnju materialjno-tehnhichnu dopomoghul / I.V. Klymenko, U.M. Kachor // Aktualjni problemy sociologhiji, psykhologhiji, pedaghoghiky, 2015. – №2 (27). – S.40-46

3. Piliavin J.A., Siegl E. Health and Well-being Consequences of Formal Volunteering / Jane Allyn Piliavin and Erica Siegl // The Oxford Handbook of Prosocial Behavior, 2015. – Vol. 1, – Pages. 450-464. – DOI: <https://dx.doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195399813.013.024>

4. Ballard P.J., Ozer E. J. Implications of Youth Activism for Health and Well-Being / Parissa (Jahromi) Ballard, Emily J Ozer // Contemporary Youth Activism: Advancing Social Justice in the United States, – Praeger, 2016. – 433 pages. – Url: https://www.researchgate.net/publication/303895913_Implications_of_Youth_Activism_for_Health_and_Well-Being

5. Ballard P.J., Hoyt L.T., Pachucki M.C. Impacts of Adolescent and Young Adult Civic Engagement on Health and Socioeconomic Status in Adulthood / Parissa J. Ballard, Lindsay T. Hoyt, Mark C. Pachucki // Child Development, 2019. – Vol. 90. – Issue 4. – Pages 1138-1154. – DOI: <https://doi.org/10.1111/cdev.12998>

6. Dobrochynna dijajlnistj shkoljariv: metodychni rekomendaciji / T. F. Aljeksjejenko, A. P. Danilova, A.I. Kononchuk, T. Ju. Kunycja / pid.zagh. red. T.F.Aljeksjejenko. – Nizhyn: Vydavecj PP Lysenko M.M., 2015. – 104 s.

7. Ottoni-Wilhelm M., Estell D. B., Perdue N. H. Role-modeling and conversations about giving in the socialization of adolescent charitable giving and volunteering / MarkOttoni-Wilhelm, David B. Estell, Neil H.Perdue // Journal of Adolescence, 2014. – Volume 37. – Issue 1. – Pages 53–66. – DOI: <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2013.10.010>

8. Fernandez N.A., Schnitker S.A., Houlberg B.J. Charitable Sporting Events as a Context for Building Adolescent Generosity: Examining the Role of Religiousness and Spirituality / Nathaniel A. Fernandez, Sarah A. Schnitker and Benjamin J. Houlberg // Religions, 2016 – 7(3), 35. – DOI: <https://doi.org/10.3390/rel7030035>

9. Pearce N.J., Larson R.W. How Teens Become Engaged in Youth Development Programs: The Process of Motivational Change in a Civic Activism Organization / Nickki J. Pearce & Reed W. Larson // Applied Developmental Science, 2006. – Vol. 10. – No. 3. – Pages 121-131

10. Jurchnysjka H.K. Krucjuk O.V. Volontersjka dijajlnistj: sutnistj i psykhologhichni determinanty / H.K. Jurchnysjka, Krucjuk O.V. // Ukrainsjkyj psykhologhichnyj zhurnal, 2017. – № 2 (4). – С.188-204

Надійшла до редколегії 05.05.19

Рецензовано 12.05.19

I. Klymenko, PhD (Candidate of Psychology Science), Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
ORCID iD 0000-0003-4539-1087

SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS OF FORMATION THE READINESS FOR CHARITY AMONG ADOLESCENTS

The article is devoted to the study of psychological factors that can influence upon personal motivation and readiness for charity of adolescent. The findings can help to increase the effectiveness of programs that involve young people in charity and identify the most effective methods to form prosocial behavior of young people aimed at helping and supporting others in the long run.

The purpose of the article is to investigate the influence of personal, pedagogical and socio-psychological factors on the formation of young people's readiness for charitable activity.

The author analyzed the potential positive consequences of prosocial activity for adolescents, identified the main motives of charity and the specific motivation of high school students, summarized information about the factors and mechanisms of involvement and formation of charitable readiness. Analysis of the data obtained in the empirical study of adolescents from two schools with different pedagogical environment and different levels of organization of school prosocial activity, allowed to identify a number of patterns that indicate the dominant factors in the formation of adolescents readiness for charity. We have found that altruism, empathy and the dominance of values of universalism, goodness and conformity are significant personal characteristics that determine the readiness for charitable activity. Significant personal factors are polymotivation (the combination of personal and social motives for charitable activities), a high level of involvement in such activities and the availability of certain experiences. We have found that the most important environments for development of charity readiness are the family and the school. The immediate environment (project team) and the authority of the mentor, the possibility of self-realization, the reach of the result, the opportunity to receive positive emotions, the level of responsibility play a significant role in increasing the level of involvement in school projects and programs. In a school where teachers attach great importance to the prosocial activity of students in the educational process, the impact of the school environment becomes major. It determines the readiness for further charity both with the family and as a part of extracurricular activities.

Keywords: charity, adolescents, charity motivation, charity determinants, psychological readiness

I. Клименко, канд. психол. наук, доц.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина
ORCID iD 0000-0003-4539-1087

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ У ПОДРОСТКОВ ГОТОВНОСТИ К БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОСТИ

Посвящено исследованию психологических факторов формирования у старшеклассников готовности к благотворительной деятельности. Проанализированы основные мотивы благотворительности, последствия просоциальной активности для подростков, факторы и механизмы формирования готовности к благотворительной деятельности. Выявлены взаимосвязи между готовностью к благотворительности, уровнем вовлеченности и опытом подобной деятельности, личностными характеристиками подростков, в частности проявлениями эмпатии, альтруизма и ценностными ориентирами, влиянием семьи и педагогической среды.

Ключевые слова: благотворительная деятельность, подростки, мотивация благотворительности, детерминанты благотворительности, психологическая готовность